

Nr 213.

Av herr **Rydén**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om beredande av möjlighet för utom äktenskapet fött barn att erhålla kännedom om sin fader.

Vid 1912 års riksdag väcktes av mig följande motion (II: 76):

»I anslutning till en annan denna dag väckt motion, avseende rättfärdigare lagstiftning beträffande utom äktenskapet födda barn, tillåter jag mig härmed påkalla uppmärksamheten för en annan sida av den rättslöshet, vari dessa äro försatta. Jag åsyftar härvid närmast den orättvisa lagstiftningen om, att dessa barn kunna berövas all vetskap om sina föräldrar. Ännu äger det gamla kungabrevet av den 17 oktober 1778 gällande kraft, enligt hvilket barn kunna såsom föräldralösa antecknas i kyrkböckerna, därmed för all sin tid berövade rätten till far och mor.¹⁾ Om denna lagstiftning en gång, då opinionen gränslöst obarmhärtigt dömde den ogifta modern, var en akt av humanitet mot henne, så har den å andra sidan blivit i högsta grad inhuman mot hennes barn. Den utveckling, rättsmedvetandet under senare tider genomgått, torde ock tämligen enstämmigt ha fört till den uppfattningen, att barnets rätt är den, som lagstiftningen i främsta rummet här har att tillvarataga. Upprepade gånger har frågan varit föremål för Riksdagens prövning. Redan år 1898 var Andra kammaren redo att företaga en lagändring i omförmälda

¹⁾ Mom. 7 i ifrågavarande kungabrev må här som ett bidrag till belysandet av dess tidsenlighet anföras:

»7) At qvinna som wil i okänd ort framföda Fostret, må i sådant upsåt lämnas ostörd utan någons åtal eller efterfrågan om hennes person eller tillstånd. Och anse Wi den olägenhet mindre, om på sådant sätt något olofligt häfdande skulle döljas, än at igenom sträng efterfrågan i dylikt tillfälle betaga et blödigt sinne all utväg at kunna dölja sin förbrytelse.»

syfte och i Första kammaren fattades blott 6 röster för att få till stånd ett riksdagsbeslut i frågan. Åtta år senare — år 1906 — var tidpunkten inne, då Riksdagens båda kamrar kunde enas om att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, 'det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, om och på vad sätt sådan ändring av mom. 7 i kungl. brevet den 17 oktober 1778 angående barnamord jämte andra därmed i sammanhang stående författningsbestämmelser må kunna företagas, att moders namn bliver fortfarande skyddat mot offentliggörande, men, till upplysning i vissa uppgivna och bestämda fall, på lämpligt sätt antecknat eller, där sådant finnes ej lämpligen kunna ske, upphäva samma moment och bestämmelser.' Beslutet syntes då närmast påkallat av den nya lagen om 'oäkta' barns arvsrätt efter moder och modernefränder.

Tilläggas bör, att så väl 1898 års som 1903 års kyrkomöten varit inne på samma vägar som 1906 års Riksdag.

Det vill emellertid synas, som om vissa reformer vore dömda att strandas på det negativa motståndet hos en del myndigheter. Ännu sex år efter ett enhälligt ingripande från Riksdagens båda kamrar, står lagstiftningen på samma ståndpunkt som för snart ett och ett halvt århundrade sedan.

Å andra sidan kan måhända detta medföra, att frågan nu kan lösas efter vidare linjer än de i 1906 års riksdagskrivelse. I den erkändes de »oäkta» rätt till mor. Måhända är tidpunkten nu kommen, då steget kan tagas fullt ut, så att även faderns anonymitet gentemot sitt barn kan avskaffas. I de talrika resolutioner, som en mängd kvinno-föreningar affattade under diskussionen om 1906 års riksdagsbeslut, uttalades allmänt följande: 'Lagen om anonymitet för moder skall upphävas, emedan rättvisan mot barnet kräver detta, men som barnet ock har rätt till fader, skall faderns namn ävenledes uppgivas och han åläggas att jämte modern bära ansvaret för barnets vård och uppfostran.' Riktigheten och rättvisan i dessa uttalanden lära icke kunna med sakskalet bestridas.

Då jag sålunda tager mig friheten att nu upptaga detta spörsmål till Riksdagens förnyade ompröfning, anser jag det böra ske i den vidsträcktare formen, att spörsmålet om »oäkta» barns rätt att få veta om sina föräldrar bör omfatta icke blott modern, utan även fadern. Behjartar Riksdagen rättvisan i detta kraf, så lära framkomliga vägar för uppnående av detta mål icke vara omöjliga att finna vid en blivande utredning.

I enlighet med denna uppfattning vägar jag därför vördsamt hem-

ställa, att Riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående lämpliga åtgärder, för att s. k. oäkta barn må tillförsäkras rätten att erhålla vetskap om sina föräldrar, samt för Riksdagen framlägga förslag till de författningsändringar, vartill utredningen må giva anledning.»

Häröver avgav Andra kammarens första tillfälliga utskott den 7 maj 1912 följande yttrande:

»Utskottet anser de i förevarande motion berörda frågorna angående rätt för utom äktenskapet födda barn att erhålla vetskap om sina föräldrar vara synnerligen behjärtansvärda. Dessa frågor sammanhånga i viss mån med ett af samme motionär vid innevarande riksdag väckt förslag (motion nr II:75) angående rätt för dessa s. k. oäkta barn att ärva fader och fädernefränder, vilken motion hänvisats till lagutskottets behandling.

Genom lagen den 17 mars 1905 tillerkändes oäkta barn arvsrätt lika med äkta barn efter moder och mödernefränder. Ett villkor för att denna rätt skall kunna göras gällande är emellertid, att den ifrågasvarande arvingen giver sig till känna hos vederbörande »inom natt och år, från det arvet föll». Denna arvsrätt blir sålunda i hög grad beroende av, att ifrågasvarande barn har kännedom om sin släktskap med den person, efter vilken arv tillfallit detsamma. När denna lag om arvsrätt för oäkta barn efter moder och mödernefränder av Riksdagen antagits, kunde det följaktligen sättas i fråga, huruvida icke mom. 7 av 1778 års kungl. brev angående barnamord omedelbart bort upphävas. Skulle nu vidare utom äktenskapet födda barn tillerkännas arvsrätt, helt eller delvis, även efter fader och fädernefränder, torde enligt utskottets mening åtgärder böra vidtagas för att sådant barn skall kunna såvitt möjligt erhålla vetskap om sin fader. Även för barnets vård samt för utfående av bidrag till dess underhåll och uppfostran är det av vikt, att faderns såväl som moderns anonymitetsrätt blir upphävd.

Då man försöker komma till djupare insikt om nu antydda frågor, erfar man snart, att här förekomma mot varandra stridande intressen, nämligen barnets rätt att få kännedom om sin mor och såvitt möjligt även om sin far samt föräldrarnas önskan att få bevara sin anonymitet. Ser man nu särskilt på barnets intressen uti här ifrågasvarande avseende, anser utskottet, att det icke kan förnekas, att 'barnet har rätt till sin mor'. Om riktigheten av denna synpunkt erkännes, torde sedan enligt utskottets mening utvecklingen komma att medföra, att barnets rätt utsträcker att omfatta även fadern. Utskottet har emellertid ingalunda

förbiset de svårigheter av mångahanda art, som framställa sig, då det gäller att lösa hithörande spörsmål. Nödvändigt har det därför syns utskottet vara, att en grundlig utredning av dessa frågor företages för att statsmakterna sedermera skola kunna lösa desamma på ett för barnet samt såvitt möjligt även för dess föräldrar tillfredsställande sätt.

År 1906 begärde Riksdagen, såsom i motionen omnämnas, att Kungl. Maj:t ville låta utreda möjligheten att ändra mom. 7 i ovan nämnda kungl. brev jämte därmed sammanhängande bestämmelser, så att moderns anonymitetsrätt bevarades, men hennes namn antecknades för att tjäna till upplysning i vissa bestämda fall. Därest denna utredning ledde till ett lyckligt resultat, anhöll Riksdagen vidare om utredning på vad sätt en sådan ändring av 1778 års kungl. brev jämte hithörande bestämmelser skulle kunna ske, men i motsatt fall att Kungl. Maj:t måtte upphäva ifrågakvarande moment och bestämmelser. Den av Riksdagen sålunda begärda utredningen har sedermera av Kungl. Maj:t överlämnats till lagberedningen.

I förevarande motion föreslås nu en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning beträffande möjligheten för utom äktenskapet fött barn att erhålla vetskap jämväl om sin fader samt framläggande av förslag till bestämmelser i ämnet.

Då utskottet anser, att samtliga hithörande frågor böra utredas i ett sammanhang, får utskottet hemställa, att Andra kammaren för sin del ville besluta, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, det Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om, att den av Riksdagen i skrivelse den 12 maj 1906 begärda utredningen angående ändring eller upphävande av mom. 7 i kungl. brevet den 17 oktober 1778 m. m. må utsträckas att omfatta jämväl utredning, huruvida och på vad sätt utom äktenskapet fött barn kan beredas möjlighet att erhålla kännedom om sin fader, samt att Kungl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning kan giva anledning.»

Andra kammaren biföll utskottets hemställan. På grund av den sena tidpunkten å 1912 års riksdag ansåg sig emellertid Första kammarens tillfälliga utskott ej kunna ägna frågan en saklig prövning, varför utskottet avstyrkte såväl motionen som Andra kammarens beslut. Då Första kammaren biföll sitt utskotts hemställan, föll därmed frågan vid 1912 års riksdag.

I hopp, att densamma må röna en gynnsammare utgång i år, åter-

upptager jag härmed frågan i den form, den erhöll i Andra kammarens utskottsbetänkande, och hemställer förty,

att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, det Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om, att den av Riksdagen i skrivelse den 12 maj 1906 begärda utredningen angående ändring eller upphävande av mom. 7 i kungl. brevet den 17 oktober 1778 m. m. må utsträckas att omfatta jämväl utredning, huruvida och på vad sätt utom äktenskapet fött barn kan beredas möjlighet att erhålla kännedom om sin fader, samt att Kungl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning kan giva anledning.

Stockholm den 1 februari 1913.

Värner Rydén.
